

«ΑΙΩΝΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗ ΧΙΤΛΕΡΙΚΗ ΝΕΟΛΑΙΑ»

ΚΡΑΤΩΝΤΑΣ ΜΙΑ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΝΤΙΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΖΩΝΤΑΝΗ ΣΤΟΥΣ ΧΕΙΡΟΤΕΡΟΥΣ ΚΑΙΡΟΥΣ

Όλοι ξέρουν ποιοι είναι οι Πειρατές του Κίτελμπαχ. Είναι παντού, είναι περισσότεροι από τη χιτλερική νεολαία. Ξέρουν όλοι ο ένας τον άλλο και είναι πολύ δεμένοι. [...] Χτυπάνε τις περιπολίες γιατί είναι τόσο πολλοί. Δεν παίρνουν ποτέ «όχι» για απάντηση. Ούτε για δουλειά πηγαίνουν, είναι συνέχεια κάτω στο ποτάμι.¹

Στο «Ναζισμός και Εργατική Τάξη» ο Σέρτζιο Μπολόνια με ένα σύντομο και περιεκτικό κείμενο υποστήριζε -εκτός των άλλων- ότι ο έλεγχος της εργατικής τάξης σε τοπικό επίπεδο ήταν ένα διακύβευμα για το ναζιστικό καθεστώς ακόμα και μετά το 1933, χρονιά που ο Αδόλφος έγινε καγκελάριος του Γ' Ράιχ. Μάλιστα υποστήριζε ότι οι ναζί κατάφεραν με πολύ κόπο και κυριολεκτικά τετράγωνο-τετράγωνο να αποκτήσουν τον έλεγχο των εργατικών συνοικιών.² Αν και οι ναζί διέλυσαν κάθε μορφή επίσημης οργάνωσης της εργατικής τάξης μέσα σε λίγους μήνες από την άνοδό τους στην εξουσία, το γερμανικό προλεταριάτο, πολιτικά ηττημένο, συνέχιζε να επιβιώνει επιστρέφοντας πίσω στις μόνες μορφές κοινωνικοποίησης που του είχαν απομείνει εκτός εργασίας: τη γειτονιά, το καπηλειό, τα πάρκα. Εκεί, το πυκνό δίκτυο σχέσεων και παραδοσιακών δομών αλληλοβοήθειας στις εργατογειτονιές των γερμανικών πόλεων ήταν μια συνεχής πηγή αναταραχής για τους ναζί. Μπορεί το ναζιστικό καθεστώς να μη διέθετε από το 1935-1936 και μετά οποιονδήποτε οργανωμένο πολιτικό αντίπαλο στο εσωτερικό, ο οποίος θα μπορούσε να αμφισβητήσει το καθεστώς, αλλά ο έλεγχος του δημόσιου χώρου συνέχιζε να αποτελεί ένα διακύβευμα: οι δρόμοι δεν κατακτιούνται άπαξ και διά παντός.

Στο Αμβούργο, στο Βερολίνο, στο Παρίσι, στη Βιέννη και αλλού, εκκεντρικοί νεαροί και νεαρές με εξεζητημένο ντύσιμο προκαλούσαν, και μόνο με την παρουσία τους, τους κατά τόπους φασίστες. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι παρέες είχαν μικτή ταξική καταγωγή: νεαροί μικροαστικής προέλευσης που αντιδρούσαν στο συντηρητικό περιβάλλον της οικογένειας, μαζί με νεαρούς της εργατικής τάξης που αναζητούσαν τρόπους κοινωνικής ανατίμησης στο αστικό περιβάλλον. Όλοι μαζί συσπειρώνονταν μπροστά στον κοινό εχθρό: τους ντόπιους νεολαίους φασίστες. Παρακάτω, θα αναφερθούμε στους Πειρατές του Εντελβαϊς και τους Σλουρφς. Οι πρώτοι εμφανίστηκαν στη Γερμανία και οι δεύτεροι στην Αυστρία.

ΟΙ ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΤΟΥ ΕΝΤΕΛΒΑΪΣ

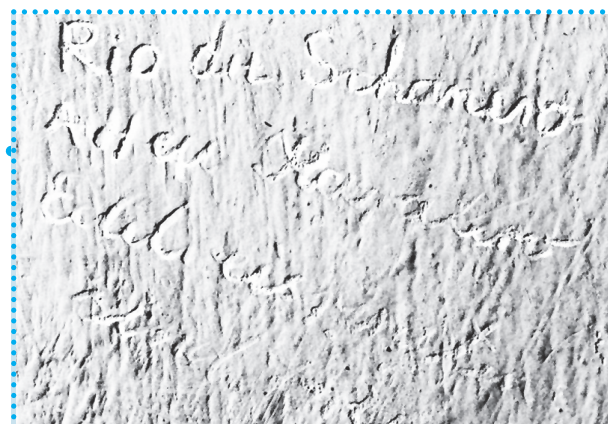
Ένα από τα βασικά εργαλεία για τον έλεγχο του δημόσιου χώρου και της νεολαίας ήταν η χιτλερική νεολαία (Hitlerjugend), η οποία είχε δημιουργηθεί τη δεκαετία του 1920, αλλά με την άνοδο των ναζί στην εξουσία αποτέλεσε την κρατικά οργανωμένη προσπάθεια στρατιωτικοποίησης της γερμανικής νεολαίας. Κάθε άλλη νεολαιίστικη οργάνωση -η Γερμανία είχε πλούσιο παρελθόν σε τέτοιου είδους οργανώσεις- είτε απαγορεύτηκε είτε ενσωματώθηκε στη χιτλερική νεολαία. Μέλη της μπορούσαν να γίνουν όλοι οι αρσενικοί έφηβοι ηλικίας 14 με 18 ετών. Ταυτόχρονα δημιουργήθηκαν ανεξάρτητες και διακριτές οργανώσεις για τα κορίτσια ίδιας ηλικίας (Bund Deutscher Mädel) και για τα μικρότερα αγόρια (Deutsches Jungvolk).

Λίγους μήνες μετά την άνοδο των ναζί στην εξουσία η χιτλερική νεολαία αριθμούσε περισσότερα από δύο εκατομμύρια μέλη (38% του συνόλου των γερμανών εφήβων), ενώ από το 1936 οπότε και η συμμετοχή σε αυτή έγινε υποχρεωτική, ο αριθμός των μελών της διπλασιάστηκε. Η χιτλερική νεολαία ήταν οργανωμένη σε πυρήνες σε τοπικό επίπεδο. Στις εβδομαδιαίες συναντήσεις τους εκπαιδεύονταν στα εθνικοσοσιαλιστικά ιδεώδη με ιδιαίτερη έμφαση στην υποταγή στους ανωτέρους και την αυτοθυσία για την πατρίδα. Η ιδέα του θανάτου για την πατρίδα προπαγανδίστηκε με χίλιους τρόπους. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '30, η χιτλερική νεολαία έγινε ένας βασικός μίαντας τροφοδοσίας για τη Βέρμαχτ και τα ες-ες αλλά και για κάθε είδους κρατική υπηρεσία.

Αλλά οι δραστηριότητες που αποτέλεσαν κίνητρο συμμετοχής για τους γερμανούς εφήβους, ήταν περισσότερο οι εκδρομές στην ύπαιθρο και τα διάφορα προνόμια που κέρδιζαν στην καθημερινότητα. Η συμμετοχή στη χιτλερική νεολαία αποτελούσε μία ευκαιρία να ξεφύγουν από την καθημερινή εξουσία της οικογένειας και τους καταναγκασμούς στο σχολείο και να αξιώνουν μία διακριτή παρουσία στη στρατιωτικοποιημένη γερμανική κοινωνία.

Η ναζιστική ηγεσία οδηγούσε λοιπόν τη Γερμανία σε ολοκληρωτικό πόλεμο και ήθελε τη νέα γενιά με το μέρος της, αλλά αυτό δεν σήμαινε ότι το σχέδιο δεν είχε επιπλοκές. Όπως τονίζει ο γερμανός ιστορικός Detlev Peukert, στα βιβλία του οποίου βασίζεται το πρώτο μισό αυτού του κειμένου:

Η αντίληψη ότι η χιτλερική νεολαία κινητοποίησε επιτυχώς τη γερμανική νεολαία είναι μόνο η μισή αλήθεια. Όσο περισσότερο η χιτλερική νεολαία αναλάμβανε κρατικές εξουσίες και όσο περισσότερο έπαιρνε νέους ανθρώπους στις τάξεις της, τόσο πιο προφανή

Φωτογραφία από τοίχο φυλακών της Γκεστάπο την περίοδο 1943-1944. Γράφει: «Ρίο Ντε Τζανέιρο – Αhoу Karalero (Χαίρε καρβαλιέρο) – Πειρατές του Εντελβαϊς μείνετε αληθινοί»

Τα παράξενα εκ πρώτης όψεως συνθήματα των Πειρατών του Εντελβαϊς εκφράζουν τη διάθεσή τους να ξεφύγουν από την καθημερινότητά τους. Εξ ου και οι αναφορές σε μακρινές και εξωτικές εμπειρίες όπως το «Ρίο ντε Τζανέιρο».

«Χάιλ Ναβάχο», παρωδία του «Χάιλ Χίτλερ» από τους Ναβάχος στην Κολωνία. Αρχές της δεκαετίας του '40.

Ναβάχο συλληφθέντες το 1940.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΝΤΕΛΒΑΪΣ

«Μαζί προχωράμε στις όχθες του Ρουρ και του Ρήνου
για την ελευθερία θα παλέψουμε και θα πεθάνουμε
Τον νυχτοφύλακα με άνεση τον κοπανάμε
Εντελβαϊς προχώρα χέι! Οι δρόμοι είναι δικοί μας!

...

Όλους τους εχθρούς μας τους χτυπάμε
είτε είναι Γκεστάπο είτε νυχτερινές περιπολίες
Εμείς είμαστε οι Πειρατές του Εντελβαϊς
δεν είμαστε δειλοί, ούτε ποτέ ήμασταν».

γίνονταν τα παραδείγματα αποκλίνουσας συμπεριφοράς στις τάξεις των εφήβων. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1930, χιλιάδες νεολαίοι γύρισαν την πλάτη τους στις δραστηριότητες της χιτλερικής νεολαίας και διαμόρφωσαν το δικό τους απειθαρχο στυλ σε ανεξάρτητες συμμορίες.³

Πράγματι η πόλωση που δημιούργησε η ύπαρξη της χιτλερικής νεολαίας άρχισε να γίνεται όλο και πιο εμφανής στα τέλη της δεκαετίας του '30. Οι πρώτοι Πειρατές του Εντελβάις εμφανίστηκαν αυτήν την περίοδο κυρίως στις δυτικές περιοχές της Γερμανίας. Τα ονόματα, η αισθητική και τα σύμβολα των διαφόρων επιμέρους ομάδων ήταν διαφορετικά από περιοχή σε περιοχή, αν και οι περισσότεροι φορούσαν τις χαρακτηριστικές καρφίτσες με μεταλλικά λουλούδια Εντελβάις και νεκροκεφαλές. Τα στοιχεία που συγκροτούσαν τη συμπεριφορά τους ήταν δανεισμένα από μία ποικιλία πηγών: παλαιότερες νεολαιίστικες ομάδες, επιμέρους στοιχεία από την κουλτούρα του εργατικού κινήματος, μορφές διασκέδασης των ενηλίκων και σίγουρα στοιχεία από την αργκό και τους συμβολισμούς των συμμοριών που υπήρχαν από την εποχή της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης. Συμμορίες και κλίκες σε διάφορες πόλεις της ναζιστικής Γερμανίας όπως οι «Πειρατές του Κίτελμπαχ» στο Ντίσελντορφ, οι «Ταξιδιάρηδες Τυπάδες» στο Έσσεν ή οι «Ναβάχος» στην Κολωνία, όλοι αποκαλούσαν τους εαυτούς τους «Πειρατές του Εντελβάις». Το γεγονός ότι όλοι συλλογικά αυτοαποκαλούνταν Πειρατές του Εντελβάις, προέκυψε από τις συναντήσεις διάφορων ομάδων κατά τις εξορμήσεις τους στην ύπαιθρο τα σαββατοκύριακα, όπου έστηναν σκηνές, τραγουδούσαν, έπιναν και όλοι μαζί κοπανούσαν και καμιά περιπολία της χιτλερικής νεολαίας όπου αυτό ήταν εφικτό. «Αιώνιος πόλεμος στη χιτλερική νεολαία» ήταν το σύνθημά τους και αυτό το σύνθημα προέκυπτε από την ίδια την καθημερινότητά τους.

Οι συμμορίες φτιάχνονταν κατά βάση στις γειτονιές όπου οι νεαροί συναντιόντουσαν: σε ένα πάρκο, σε ένα καπηλειό, σε μια πλατεία, σε ένα καταφύγιο. Οι κλίκες αποτελούνταν συνήθως από μία-δύο δεκάδες αγοριών και μικρό αριθμό κοριτσιών. Το γεγονός ότι κοπέλες, έστω και λιγότερες σε αριθμό, συμμετείχαν στις κλίκες, διαχώρισε πλήρως τις δραστηριότητες των Πειρατών του Εντελβάις από αυτές της χιτλερικής νεολαίας, η οποία δεν συμπεριλάμβανε κοινωνικότητα με κορίτσια. Η παρουσία κοριτσιών στις απογευματινές συναντήσεις τους και στις εξορμήσεις στην ύπαιθρο, τους έδωσε μία σχετική ελευθερία ώστε να αποκτήσουν σεξουαλικές εμπειρίες, σε μία κοινωνία που δεν ανεχόταν τέτοιες παρεκκλίσεις. Οι εξορμήσεις τους στην ύπαιθρο ήταν ιδιαίτερα εντυπωσιακές αν λάβει κανείς υπόψη τις απαγορεύσεις μετακινήσεων που είχαν επιβάλει οι ναζί και αργότερα με το ξεκίνημα του πολέμου, των συνεχών βομβαρδισμών από τους συμμάχους. Στις συναντήσεις τους κουβέντιαζαν, έλεγαν ιστορίες, έπαιζαν κιθάρα και τραγουδούσαν παραλλαγμένες διάφορες επιτυχίες της εποχής. Τα τραγούδια τους μιλούσαν για απαγορευμένες σε αυτούς διασκεδάσεις των ενηλίκων, μακρινές και ειδυλλιακές χώρες, σκληρούς τυπάδες της γειτονιάς, όμορφα κορίτσια. Πολλές φορές οι μελωδίες των τραγουδιών τους ήταν γραμμένες από γνωστούς εβραϊούς συνθέτες, πράγμα που εξόργιζε ακόμη περισσότερο τους ναζί.

Ο Peukert ασχολήθηκε σε βάθος με την κοινωνική-ταξική καταγωγή των Πειρατών του Εντελβάις μελετώντας, εκτός των άλλων, και τους 80 τόμους των αρχείων της Γκεστάπο στο Ντίσελντορφ που ήταν αφιερωμένοι σε περίπου 240 μέλη αυτών των ομάδων. Ο συνολικός αριθμός τους στην περιοχή πρέπει να ήταν πολύ μεγαλύτερος. Στην πλειοψηφία τους ήταν μεταξύ 15 και 19 χρόνων, δηλαδή είχαν μόλις τελειώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση, είχαν ξεφύγει από την επιτήρηση του σχολείου και δεν σκόπευαν να συνεχίσουν περαιτέρω. Ανάμεσα στο τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και την υποχρεωτική κατάταξη στη Βέρμαχτ παρεμβάλλονταν 3-4 χρόνια: οι περισσότεροι βρίσκονταν σε αυτή την ενδιάμεση κατάσταση.

Σχεδόν όλοι είχαν ξεκινήσει να δουλεύουν: συνήθως ως ανειδίκευτοι εργάτες ή ως μαθητευόμενοι τεχνίτες. Καθώς η ναζιστική Γερμανία προετοιμαζόταν με φρενήρη ρυθμό για πόλεμο ή ακόμη περισσότερο κατά τη διάρκεια του πολέμου, οι ανάγκες για εργατικό δυναμικό ήταν μεγάλες. Κάτι που άφηνε περιθώρια να εξασφαλιστεί κανείς ένα ικανοποιητικό εισόδημα. Οι νεαροί της εργατικής τάξης που αυτοαποκαλούνταν Πειρατές του Εντελβάις πήγαιναν από τη μια δουλειά στην άλλη, πολλοί από αυτούς είχαν εμπλακεί σε τσαμπουκάδες με ανώτερους ή επιστάτες, έκαναν συστηματικά κοπάνες, δήλωναν συχνά άρρωστοι και δεν πιάνανε τις νόρμες της παραγωγής. Δεκαπέντε τέτοιοι νεαροί εργάτες σε εργοστάσιο παραγωγής ανοξείδωτου ατσάλιού κατά το πρώτο εξάμηνο του 1941 απουσίαζαν συνολικά 1400 ώρες, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα την πτώση της παραγωγής κατά 400 τόνους προϊόντος.⁴

Αν λάβει κανείς υπόψη του την κοινωνική και ταξική καταγωγή των πατεράδων τους, οι οποίοι κατά συντριπτική πλειοψηφία ήταν και αυτοί εργάτες, τότε μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι οι Πειρατές του Εντελβάις ήταν μία κατεχόμενη εργατική υποκουλτούρα.

Ήταν αυτή ακριβώς η ταξική καταγωγή τους που τους έφερε αντιμέτωπους με τη χιτλερική νεολαία, αλλά και τελικά με τις επιδιώξεις των ναζί. Οι Πειρατές του Εντελβάις δεν διέθεταν καμία ηθική της εργασίας. Προσπαθούσαν να επιβιώσουν μέσα σε μία στρατιωτικοποιημένη κοινωνία που κατά βάση υποσχόταν έναν ηρωικό θάνατο για την πατρίδα. Απέναντι σε αυτές τις συνθήκες απάντησαν με την αγάπη για τη ζωή και τη διασκέδαση, όπου και όπως αυτό ήταν εφικτό, τη δημιουργία χώρων και χρόνων έξω από τους καταναγκασμούς που τους επιβάλλονταν. Η επιρροή τους ήταν μεγάλη: υπολογίζεται ότι ένα 5% περίπου της γερμανικής νεολαίας είχε κάποιο είδος σχέσης με τους Πειρατές του Εντελβάις, έστω και περιφερειακά.⁵

Αναφορά των γραφείων του Εθνικοσοσιαλιστικού κόμματος του Ντίσελντορφ (17/7/1943)

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΝΤΕΛΒΑΪΣ

Οι ως άνω αναφερόμενοι νεαροί εμφανίστηκαν ξανά. Έχουμε πληροφορίες ότι ομάδες νεαρών προκαλούν όσο ποτέ άλλοτε, ειδικά μετά τους τελευταίους βομβαρδισμούς του Ντίσελντορφ. Αυτοί οι νεαροί ηλικίας μεταξύ 12 και 17 ετών τριγυρνάνε αργά το απόγευμα με μουσικά όργανα και νεαρές κοπέλες. Στο βαθμό που αυτή η ανακατωσούρα συμβαίνει έξω από τη χιτλερική νεολαία και στέκεται εχθρικά απέναντί της, συνιστά κίνδυνο για τη νεολαία. Έχει επιβεβαιωθεί ότι μέλη των ενόπλων δυνάμεων βρίσκονται στις τάξεις αυτών των νεαρών και εκμεταλλεύονται το γεγονός ότι ανήκουν στη Βέρμαχτ, επιδεικνύουν εριστική συμπεριφορά. Υπάρχει η υποψία ότι αυτοί οι νεαροί γράφουν συνθήματα όπως τα παρακάτω στους τοίχους υπόγειων διαβάσεων: «Κάτω ο Χίτλερ», «Η στρατιωτική διοίκηση λέει ψέματα», «Μετάλλια για τις δολοφονίες», «Κάτω η ναζιστική βαρβαρότητα» κτλ. Και παρόλο που αυτά τα συνθήματα αφαιρούνται άμεσα, μέσα σε λίγες μέρες εμφανίζονται καινούρια.

ΟΙ ΣΥΜΜΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΛΕΙΨΙΑΣ

Οι συμμορίες της Λειψίας ήταν μία πολιτικοποιημένη εκδοχή των Πειρατών του Εντελβάις που εμφανίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1930 και αποτελούνταν από τουλάχιστον 1500 νεαρούς και νεαρές. Παρόλο που οι δραστηριότητές τους ήταν παρόμοιες με αυτές των Πειρατών του Εντελβάις, στη Λειψία, ένα παλιό προπύργιο των κομμουνιστών και σοσιαλιστών, η παλιά παράδοση της εργατικής τάξης είχε επιβιώσει. Μνήμες από πιο παλιές εποχές, τότε που η εργατική τάξη ήταν ακόμα ισχυρή και υπήρχαν ελπίδες για μία κοινωνία όπου όλοι θα ήταν ίσοι, επιβίωναν στα τραγούδια και τις συζητήσεις τους. Οι συμμορίες της Λειψίας δέχτηκαν την ανελέητη επίθεση της Γκεστάπο και ουσιαστικά διαλύθηκαν με το ξεκίνημα του πολέμου.

Σλουργς της Βιέννης στις αρχές της δεκαετίας του '40.
Ένα από τα αγαπημένα τους τραγούδια έλεγε:

Ξέρω μια χρυσή πόλη
αυτή είναι γεμάτη με Σλουργς
και την λένε Βιέννη
Το μαλλί είναι μέχρι τον λαιμό
στο στόμα ένα τεράστιο τοιγάρο
Μπορείς να τους δεις αργά το βράδυ
γιατί συνεχίζουν να περιμένουν την Αμερική
Όλα θα περάσουν, όλα θα τελειώσουν
πρώτα θα φύγει ο Χίτλερ και μετά το κόμμα
Όλα θα περάσουν και η χιτλερική νεολαία θα φύγει
αλλά οι Σλουργς θα είναι εκεί για πάντα.

Πάνω: Η χιτλερική νεολαία σε μια «ευχάριστη στιγμή».
Καίει περιχαρής βιβλία.

Κάτω: Η χιτλερική νεολαία σε μία πιο δύσκολη στιγμή.
Μέλος της έχει περικυκλωθεί από συμμορία νεαρών
που δεν έχει καθόλου φιλικές διαθέσεις.

Με την έναρξη του πολέμου πολλά ηγετικά στελέχη της χιτλερικής νεολαίας εγκατέλειψαν τις θέσεις τους αποδυναμώνοντας την παρουσία τους στους δρόμους. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, οι Πειρατές του Εντελβάις άρχισαν να αποκτούν όλο και μεγαλύτερη ισχύ και σταδιακά οι συγκρούσεις με τη χιτλερική νεολαία άρχισαν να γίνονται όλο και πιο συχνές.

Στο Ντίσελντορφ το 1942, η χιτλερική νεολαία αδυνατούσε να προσεγγίσει τις εργατογειτονιές καθώς δεχόταν συνεχείς επιθέσεις.⁶ Από το 1943 και μετά, καθώς η ήττα των ναζι άρχισε να φαίνεται στον ορίζοντα, μία μειοψηφία από τους Πειρατές του Εντελβάις άρχισε να αντιτίθεται πιο αποφασιστικά και οργανωμένα στο καθεστώς, πέρα από τις μικροσυγκρούσεις στις γειτονιές, άρχισε να συμμετέχει και σε διάφορες παράνομες αντιστασιακές ομάδες. Στο Ντίσελντορφ δημιούργησαν επαφές με παλιούς κομμουνιστές και άρχισαν να μοιράζουν αντιστασιακά φυλλάδια σε γραμματοκιβώτια προσπαθώντας να δείξουν ότι οι ναζι δεν ήταν ανίκητοι. Μία ομάδα στην Κολωνία, εν μέσω ανελέητων βομβαρδισμών από τους συμμάχους, προσέφερε καταφύγιο σε εβραίους, δραπετές των στρατοπέδων συγκέντρωσης και λιποτάκτες. Κάνανε επιθέσεις σε αποθήκες όπλων των ναζι και αύξησαν το επίπεδο βίας ενάντια στο καθεστώς, προχωρώντας μέχρι και στην εκτέλεση του αρχηγού της Γκεστάπο στην Κολωνία την άνοιξη του 1944.

Σε απάντηση, οι ναζι συνέλαβαν δεκατρείς εφήβους και άντρες, τους οποίους χωρίς να δικάσουν προηγουμένως τους κρέμασαν μπροστά στον σιδηροδρομικό σταθμό της Κολωνίας τον Νοέμβριο του 1944. Οι επιθέσεις της Γκεστάπο και της χιτλερικής νεολαίας ήταν ήδη μαζικές από το 1942, όταν πάνω από χίλιοι Πειρατές του Εντελβάις συνελήφθησαν, ανακρίθηκαν και φυλακίστηκαν. Οι τιμωρίες τους ποίκιλλαν: Ξεκινούσαν από δημόσιο κούρεμα μπροστά σε χιλιάδες νεαρούς ναζι που επευφημούσαν και έφταναν στις πολύμηνες φυλακίσεις, τη στρατολόγηση από τη Βέρμαχτ, τη μεταφορά στην πρώτη γραμμή του μετώπου ή σε κάποιο στρατόπεδο συγκέντρωσης.

Μετά τη συντριπτική ήττα των ναζι το 1945 και την επικράτηση των συμμάχων, οι Πειρατές του Εντελβάις στην πλειοψηφία των περιπτώσεων δεν έδειξαν καμία συμπάθεια για τη νέα κατοχή από τις ξένες δυνάμεις. Συνέχισαν τις επιθέσεις τόσο ενάντια στους αμερικανούς όσο και τους σοβιετικούς στις αντίστοιχες ζώνες κατοχής. Πολλοί από αυτούς, μάλιστα, καταδικάστηκαν σε πολυετείς φυλακίσεις.⁷ Ακόμη και μεταπολεμικά, θεωρούνταν αντικοινωνικά στοιχεία.

ΣΛΟΥΡΦΣ: ΟΙ ΑΛΗΤΕΣ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ

Η μουσική τζαζ, με τη χορευτική μορφή του σουίγκ, ήταν τη δεκαετία του 1930 η πλέον δημοφιλής μουσική όχι μόνο στις ΗΠΑ όπου και δημιουργήθηκε, αλλά και σε πολλές χώρες της Ευρώπης. Οι δίσκοι γραμμοφώνου των 78 στροφών και το ραδιόφωνο επέτρεπαν την ταχύτατη διάδοση και αφομοίωση μουσικών στυλ, τα οποία κόμιζαν και ένα συνολικότερο στυλ καθημερινής συμπεριφοράς. Τόσο στη Γερμανία όσο και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, θορυβώδεις μειοψηφίες υιοθέτησαν το στυλ και το attitude που αντιστοιχούσε: ντύσιμο τσίλικο και προσεγμένο, ύφος χαλαρό και επιτηδευμένο, έφεση στα πάρτι, τη διασκέδαση και τις καταχρήσεις, ελεύθερη σεξουαλικότητα. «Τα παιδιά του σουίγκ», όπως ονομάστηκαν, δεν άργησαν με αυτή τη συμπεριφορά να βρεθούν απέναντι στον φασισμό που ήδη είχε κατακλύσει την Ευρώπη, στα μέσα της δεκαετίας του '30, όταν όλα τα κράτη προετοιμάζονταν για πόλεμο. Στη Γερμανία η τζαζ, λόγω και της γενικότερης πολιτισμικής επιρροής της, απαγορεύτηκε από τους ναζι ως διεφθαρμένο αφρικανοεβραϊκό προϊόν (βλέπε φωτό).

Στην Αυστρία, η εκδοχή της υποκοουλτούρας με την πιο προλεταριακή σύνθεση ήταν οι «Σλουργς» της Βιέννης. Η κοινωνική καταγωγή και η ηλικία των Σλουργς ήταν αντίστοιχη με αυτή των Πειρατών του Εντελβάις: δηλαδή νεαροί ανειδίκευτοι εργάτες ή μαθητευόμενοι τεχνίτες, οι οποίοι αναζητούσαν μία έξοδο διαφυγής από τη βάρβαρη καθημερινότητα. Και φυσικά ήταν εξ ορισμού αντιμιλαριστές: ο τρόπος ζωής τους ήταν το ακριβώς αντίθετο από την πειθαρχία και την αυτοθυσία που προπαγάνδιζαν οι ναζι, οι οποίοι εντωμεταξύ το 1938 προσάρτησαν την Αυστρία στο Τρίτο Ράιχ. Πολλοί από αυτούς απέφευγαν την υποχρεωτική θητεία στη Βέρμαχτ καταπίνοντας κιμωλία ή τρώγοντας χαλασμένες σαρδέλες λίγο πριν εμφανιστούν στο στρατολογικό γραφείο!⁸

Το ντύσιμο και το στυλ τους ήταν όσο επιτηδευμένα επέτρεπε η τσέπη τους. Η αγάπη τους για τη μουσική και τον χορό τους οδηγούσε στο πάρκο Πράτερ, το σημείο συνάντησης της προλεταριακής νεολαίας της Βιέννης κατά τον μεσοπόλεμο. Επισήμως η τζαζ ήταν απαγορευμένη, αλλά εκείνοι με επιδεξιότητα μπορούσαν να τρυπώσουν σε ένα λούνα παρκ ή σε ένα καπηλειό που διέθετε γραμμόφωνο για να χορέψουν κανένα τραγούδι του Λούις Άρμστρονγκ. Όταν ο Άρμστρονγκ ξεφούρνιζε με τη βραχνή φωνή του μερικούς στίχους, όλοι γύρω έφριτταν και πολλοί Σλουργς γλίστωναν το λυντσάρισμα κυριολεκτικά την τελευταία στιγμή. Οι λιγοστοί που πήγαιναν σχολείο χαρακτηρίζονταν ως «asozialen Elemente» από τους ναζι δασκάλους τους που προσπαθούσαν να τους συνετίσουν, ενώ στους ελέγχους τους αναγραφόταν: «αντικοινωνική συμπεριφορά».⁹

Απέναντί τους έβρισκαν την αυστριακή εκδοχή της χιτλερικής νεολαίας. Οι αψιμαχίες ήταν συνεχείς με απροσδιόριστη κατάληξη. Στο Πράτερ, οι Σλουργς κυκλοφορούσαν με

σουγιάδες και σιδερογροθιές, σε περίπτωση που τολμούσε κάνας νεαρός ναζί να εμφανιστεί. Για άλλη μια φορά, η επιβίωση των νεαρών της εργατικής τάξης περνούσε μέσα από τον έλεγχο και την ηγεμονία στον δημόσιο χώρο.

Οι Σλουρφς δεν δείξαν καμία συμπάθεια για τις συμμαχικές δυνάμεις μετά την ήττα των ναζί, ούτε βέβαια και για το μεταπολεμικό αυστριακό καθεστώς. Δεν συμμετείχαν στις προσπάθειες ανοικοδόμησης της ισοπεδωμένης Αυστρίας, συνέχισαν να θεωρούνται αλήτες και δεν συγκαταλέχθηκαν στους αντιστασιακούς.

ΜΟΡΦΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΣΕ ΜΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΑΠΟΣΥΝΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Αυτοί οι νεαροί της εργατικής τάξης ήταν παιδιά του πολέμου. Ο πόλεμος ήταν το μοναδικό πράγμα που γνώρισαν. Κοινωνικοποιήθηκαν σε μια εποχή κατά την οποία η εργατική τάξη ήταν ηττημένη κατά κράτος κι αποκομμένη από την πολιτική της κληρονομιά. Μια εποχή που από κάθε κοινωνικό πόρο έσταζε δηλητήριο. Η κοινωνική τους οργάνωση καθορίστηκε από αυτήν ακριβώς τη συνθήκη.

Ωστόσο ακόμη και στις χειρότερες περιόδους, τότε που η εξόντωση της εργατικής τάξης έλαβε την πιο βάρβαρη μορφή στην πρόσφατη ιστορία, ένα κομμάτι της εργατικής τάξης συνέχισε να υπάρχει. Όσοι και όσες δεν προορίζονταν για στρατόπεδα συγκέντρωσης έπρεπε κάπως να επιβιώσουν και να αναπαραχθούν ως εργατική τάξη.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, η σύγκρουση με τους ναζί συνομηλίκους τους ήταν αναπόφευκτη. Οι μειοψηφικές αλλά θορυβώδεις άγριες κλίκες στη ναζιστική Ευρώπη προέβαλαν την αγάπη για τη ζωή, ενώ παντού μύριζε θάνατος. Στην πράξη, το διακύβευμα ήταν το ποιος κάνει κουμάντο στις πλατείες και τα στέκια, ποιος ηγεμονεύει στον δημόσιο χώρο. Ο έλεγχος του δημόσιου χώρου ήταν η τελευταία γραμμή άμυνας για μια εργατική τάξη που συντριβόταν όσο ποτέ άλλοτε. Ήταν η τελευταία ανάσα σε μία βάρβαρη και ασφυκτική κοινωνία.

Η μεταπολεμική αφήγηση για τη ναζιστική περίοδο δεν τους συμπεριέλαβε στους αντιστασιακούς. Ουσιαστικά, οι μεταπολεμικές δημοκρατίες τούς επεφύλασσαν την ίδια μεταχείριση που είχαν και από τους ναζί. Οι αντιλήψεις και οι πράξεις τους έκαναν ακόμα και τη γερμανική αριστερά να τους βλέπει με επιφύλαξη. Μόνο μετά τα κινήματα της δεκαετίας του '70 ανασύρθηκαν από τη λήθη και η ιστορία τους συζητήθηκε εκ νέου.

Όχι, ούτε οι Πειρατές του Εντελβάις ούτε οι Σλουρφς ούτε οι εκατοντάδες άλλες συμμορίες που επιβίωναν στη ναζιστική Ευρώπη ήταν πραγματική απειλή για το καθεστώς. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων δεν προέβαλαν ουσιαστική αντίσταση απέναντι στη ναζιστική πολιτική μαζικής εξόντωσης της εργατικής τάξης. Αλλά ποιος είχε τα κότσια να το κάνει και γιατί αυτοί οι δεκαεξάχρονοι να είναι υπόλογοι για αυτό; Αυτοί οι νεαροί και νεαρές δεν ήταν ούτε ήρωες, αλλά ούτε και υπέμειναν παθητικά τη βαρβαρότητα των ναζί. Ήταν προϊόντα του καιρού τους και αναζητήσαν ανάσες όπου και όπως μπορούσαν. Σε τελική ανάλυση, κράτησαν μία εργατική αντιφασιστική κουλτούρα ζωντανή στους χειρότερους καιρούς και στις χειρότερες συνθήκες.

1. Detlev Peukert, *Inside Nazi Germany: Conformity, opposition and racism in everyday life*, Yale University Press, 1982, σελ.155.
2. Σέρτζιο Μπολόνια, *Ναζισμός και εργατική τάξη*, Antifascista, 3η έκδοση, 2015.
3. Detlev Peukert, "Youth in the Third Reich" στο *Life in the Third Reich*, Oxford University Press, 2001, σελ.29.
4. Peukert, *Inside Nazi Germany*, ό.π.
5. Perry Biddiscombe, "The Enemy of Our Enemy: A View of the Edelweiss Piraten from the British and American Archives", *Journal of Contemporary History*, τομ. 30, τ. 1 (Ιανουάριος 1995), σελ.37.
6. Peukert, *Inside Nazi Germany*, ό.π., σελ.160.
7. Biddiscombe, ό.π., σελ. 52-54.
8. Anton Tantner, "Jazz youth subcultures in Nazi-Europe" στο Carine van Rhijn (ed.), *History of Daily Life. Papers of the fifth Isha Conference Utrecht, The Netherlands, April 4-8, 1994*, Atalanta: Houten, 1994, σελ. 22-28.
9. Βλ., το αυστριακό ντοκιμαντέρ για τους Σλουρφς "Schlurf - Im Swing gegen den Gleichschritt" που υπάρχει στο ίντερνέτ με αγγλικούς υπότιτλους.

Η αντίληψη των ναζί για τη τζαζ.

Οι γάλλοι οπαδοί του σουίγκ μπλέκονταν συνεχώς σε συγκρούσεις με τους δοσίλογους γάλλους φασίστες. Εδώ προπαγανδιστικό σκίτσο των γάλλων φασιστών δείχνει νεαρό να τον κουρεύουν δημοσίως με την ψιλή, αλλά Νόμος 4000. Αυτή ήταν η επιεικέστερη τιμωρία. Ανάλογα με την ταξική τους καταγωγή η τιμωρία που τους επιφύλασσόταν ποίκιλλε. Διάφοροι zazous, όπως ονομάζονταν από ένα δημοφιλές κομμάτι του Cub Calloway, οδηγήθηκαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης ή φυλακίστηκαν επί μήνες χωρίς να τους έχουν αποδοθεί κατηγορίες.

Πινακίδα την οποία όφειλαν να έχουν όλα τα καπηλειά στη Γερμανία. Γράφει: ο χορός σουίγκ απαγορεύεται.